

КРЪГЛА МАСА „БЪЛГАРИСТИКАТА ДНЕС В ГЪРЦИЯ – АКАДЕМИЧНИ ЦЕНТРОВЕ, ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ ПОЛЕТА, ОБРАЗОВАТЕЛНИ ПРОГРАМИ“ ПО НАЦИОНАЛНАТА НАУЧНА ПРОГРАМА „РАЗВИТИЕ И УТВЪРЖДАВАНЕ НА БЪЛГАРИСТИКАТА В ЧУЖБИНА“

Траяна Латева

Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

На 11 май 2023 г. Пловдивският университет „Паисий Хилендарски“ беше домакин на Кръгла маса под наслов „Българистиката днес в Гърция – академични центрове, изследователски полета, образователни програми“. Провеждането ѝ се осъществява като част от поредица инициативи, заложили в дейността на Националната научна програма „Развитие и утвърждаване на българистиката в чужбина“. След успешната реализация на сходно събитие през ноември 2022 г., когато гости на Пловдивския университет бяха филолози от Лодз, пролетното издание на Кръглата маса, ръководена от екип начело с проф. д.ф.н. Любка Липчева-Пранджева, също предизвика голям интерес.

Начало на научния форум бе дадено с приветствено слово от доц. д-р Надя Чернева – зам.-ректор на ПУ „Паисий Хилендарски“ по международно сътрудничество и връзки с обществеността. Тя отбеляза, че стартирането на Програмата е закъсняло, но същевременно изрази надежда, че въпреки това всички планирани дейности ще бъдат изпълнени, тъй като ще са от съществена полза за лекторатите в чужбина и за българските институции. Доц. Чернева подчерта, че инициативата е от изключително значение, защото предоставя възможност да се проведат необходимите дискусии за това как би могло да се усъвършенства вече постигнатото, а и да се установят нови подходи към преодоляването на трудностите, свързани с популяризирането на българския език, история и култура извън границите на родината ни. Зам.-ректорът сподели убеждението си, че срещата ще е ползотворна и вдъхновяваща, защото всички колеги приемат работата в полето на българистиката като лична кауза и мисия. Нейните думи бяха последвани от обръщение на декана на Филологическия факултет на университета домакин – доц. д.ф.н. Константин Куцаров, който не пропусна да отбележи важната символика в избора

на дата за провеждане на събитието и отправи поздрав към всички, присъстващи в залата по случай деня на Светите равноапостоли и просветители Кирил и Методий. Деканът се солидаризира с мнението на доц. Чернева относно необходимостта от по-ранно инициране на подобен проект. Той изтъкна радостта си от факта, че Кръглата маса се случва именно във Филологическия факултет, който е „най-правилното място“ поради авторитетната му позиция в цялостната структура на Пловдивския университет и широката партньорска мрежа, свързваща родната институция с чуждестранни учебни центрове. Доц. Куцаров посочи, че в периода на съществуване на Филологическия факултет преподаващи български език в чужбина са били над 25 лектори, а многобройна част от възпитаниците на Факултета го представляват достойно чрез членуването си в различни научни катедри зад граница. Приветствието си той завърши с убедеността, че работният процес ще доведе до удовлетворяващи резултати, за което решаваща роля ще има и добре подбраният екип от пловдивска страна.

След изказванията на представителите на академичната общност на ПУ „Паисий Хилендарски“ включване направи и доц. д-р Елка Трайкова – ръководител на консорциума от научни институции, които са включени към Програмата. Тя изрази своята признателност към ръководството на Филологическия факултет за подкрепата в изпълнението на всички задачи, като изтъкна, че екипът на Пловдивския университет е заложил много интересни дейности, а неговата ритмична и активна работа е допринесла за успешното отчитане на първия междинен период в проекта. Доц. Трайкова запозна аудиторията с основните акценти в програмата, както и с набелязаните за реализиране и вече постигнатите планове. С цел проучване нуждите от помагала, учебници и други научни материали са били изготвени и разпространени анкети, данните от които в момента преминават през обработка, за да спомогнат за по-нататъшното укрепване на единната контактна мрежа. Подготвят се магистърски и докторантски програми, като на този етап вече са сключени договори със съседни балкански градове (Белград, Ниш). Проведени са много научни форуми и други събития със сходен характер, които са включени в специално изготвен календар, който не позволява дублирането на активности. Предстои да бъдат изработени културни маршрути и тематични изложби, чрез които млади или вече утвърдени специалисти да имат възможност да опознават нашата страна през нейните забележителности, култура, история (мистичността на Родопите, християнски култове и археологически обекти в Тракийската долина и др.). Резултати от изпълнението на проекта не липсват, макар и той все още да се намира в първия си етап – за това свидетелства интересът от страна на различни колеги, кандидатствали за краткосрочни специализации. Одобрени са 16 души от почти всички европейски държави, като от Пловдивския университет са избрани трима млади учени със сериозни референции и двама утвърдени учени. Ще бъдат предоставени грантове от бюджета на ННП „Българистика“ на седем или осем научни ра-

ботници, които ще получат шанса да развиват проекти в учебните заведения, участващи в Програмата. Доц. Трайкова акцентира и върху големия интерес от страна на колеги, обучаващи се в университети в Осака, където българистиката е достигнала и поддържа високо академично ниво. В края на своето изказване ръководителят на консорциума изрази надежда, че след тази среща гръцките представители ще бъдат още по-вдъхновени, за да продължи успешното сътрудничество и да се работи по интердисциплинарни проекти и занапред.

Кръглата маса, модерирана от гл. ас. д-р Соня Александрова, която бе и основен организатор на събитието, продължи с презентации, подготвени от гостуващите от Гърция колеги: Кристина Марку – представител на Тракийския университет „Демокрит“ в Комотини, Стефания Филипова-Мердзимеки – част от Университета на Македония в Солун, и Генчо Банев – преподавател в Атинския национален и Каподистриев университет. Първа думата получи Кристина Марку, която не скри вълнението и радостта си от възможността да присъства на подобен форум, и се обърна с благодарност към организаторите за получената покана. След като представи накратко университета, в който изпълнява професионалните си задължения, тя насочи вниманието си към Факултета по класически и хуманитарни науки и в частност – Департамента по езици, филологии и култури на Черноморския регион, за да внесе необходимите разяснения, свързани с образователния процес и учебните практики в него. От изложението ѝ стана ясно, че основните направления в Департамента са турски и литература, български и литература, руски и литература и румънски и литература, като освен бакалавърски програми има и две магистърски. Едната от тях, в която се преподава българска литература, е единствената обособена българистична специалност в цяла Гърция. При бакалаврите учебната програма е структурирана в два цикъла, в които са включени общообразователни и свободноизбираеми дисциплини, като специфичното при вторите е, че не носят кредити. Завършилите студенти получават реализация както в частния бизнес, така и в държавния сектор – чрез преподаване и научни изследвания, на различни длъжности в образователната система, в културни институции, органи от местното самоуправление, министерства, издателски организации и др. За доц. Марку беше важно да бъдат открити и постиженията на преподавателите и студентите в рамките на 23-годишната история на Департамента. Тя подчерта, че през този период са подписани билатерални договори с всички български университети, като от Пловдивския университет гостуващи са били студенти от специалностите „Балканистика“ и „Български език и новогръцки“. Проведени са летни семинари по български език и култура, мини-конференции, занятия по превод, насочени както към материали с комерсиална цел (напр. превод на български език на брошурите на Археологическия музей на Абдера), така и към произведения от художествената литература („Старопланински легенди“ на Й. Йовков, „Под манастирската лоза“ на Елин Пелин и романи на Здравка Евтимова). Сред активностите се отличават и многобройните участия в

международни студентски конференции, форуми и научноизследователски проекти, както и организирането на премиери на книги от български автори.

Стефания Мердзимеки също презентира учебното заведение, в което тя следва своя професионален път – Солунския икономически университет на Македония. Тя уточни, че там езиците са задължителна дисциплина, като изборът е между пет – руски, сръбски, български, румънски и турски. Продължителността на преподаването е 8 семестъра, като последните два целят да предложат и набавянето на терминологичен речник в икономическата и социалната сфера на общуване и успешното му овладяване. Стефания Мердзимеки посочи както положителните, така и негативните страни на присъствието на българския език в учебните програми. От една страна, неговото познаване е индикация за равнопоставеност с други славянски народи, за уважение към културата на съседската държава, както и за интерес към изучаването на редки, но потребни езици. От друга страна, носи опасението, че може да се окаже безполезен поради неизвестността си, както и труден за изучаване, когато не е в позицията на основен, а на втори. Въпреки трудностите екипът в Университета в Солун полага нужните усилия, за да популяризира българския език – организирана е научна конференция на тема „Двустранното икономическо и политическо сътрудничество“; съществува Клуб на славянските езици, където се провеждат културни събития от различно естество (изложби, конкурси, премиери), в които участие взимат и студенти от други факултети; състоял се е Фестивал на многоезичието, където България е била представена със собствен щанд; посещават се семинари по български език във Велико Търново и София, макар и местата да са силно ограничени.

За предизвикателствата при преподаването на български език в чуждестранна среда разказа и Генчо Банев, който е част от „най-младия департамент“ в Училището по Философия към Атинския университет – по руска филология и славистика. Българският се преподава като втори език редом до полския и сръбския, като това се случва от третия до осмия семестър, за да бъде достигнато ниво B2. В Департамента има само една магистратура, насочена към преводаческата дейност, а от две години насам има възможност да се обучават и докторанти. Изложенията пред аудиторията наблюдения на Г. Банев върху учебния процес и интереса на студентите към опознаването на българския език, култура и история по-скоро затвърдиха вече установената тенденция към изместването на българистиката в периферна позиция спрямо други славянски и балкански народи. Според учения липсата на сериозно присъствие на българска общност в Гърция се явява значителен проблем, а недостигът на достатъчно научни пособия възпрепятства студентите, които имат желание да развият уменията си до по-високо ниво. Въпреки неблагоприятните условия Г. Банев отчете ценни активности, работещи за възвръщането на привлекателния облик на българистиката пред млади и вече утвърдени учени – участие в международни студентски конференции (във Виена, Неапол и др.) и в проекти („Живописна България“, „Език.БГ“ по инициатива на

Софийския университет „Св. Климент Охридски“, издаване на антология с творби на български поети и др. Като перспективно ученият вижда наличието на стажантски практики, които допринасят за усъвършенстването на професионалните умения на всеки студент, общата педагогическа и филологическа квалификация, привлекателните позиции в приемащата страна и голямото количество български произведения, посветени на или тематизиращи Гърция, което съдейства за изграждането на двустранна и по-лесна комуникация.

След края на презентациите думата взе проф. д.ф.н. Любка Липчева-Пранджева, за да благодари на тримата колеги за любезното отзоваване на отправената покана и за прецизната и сериозна работа, демонстрираща високото им професионално ниво и отдадеността им на каузата за съхраняване на българистиката и превръщането ѝ в престижна и лесно разпознаваема научноизследователска област в международен аспект. Филологът изтъкна, че след тази среща на първи план следва да се изтегли всичко онова, което колегите са регистрирали като проблемно, за да може в най-кратък срок да се постигне неговото разрешаване. Трудностите бяха класифицирани на три равнища: на образователната система в Гърция; затруднения, с които консорциумът е бил наясно и преди провеждането на Кръглата маса, и проблеми, които са новопоставени и тепърва предстои работа по отстраняването им. Проф. Липчева-Пранджева уточни, че за успешното изпълнение на заложените цели към каузата трябва да се приобщи и следващото поколение българисти, както и да се реагира своевременно при регистрирането на стереотипи, които оказват негативно влияние върху възприемането на българистиката. В този аспект проф. Липчева-Пранджева отчете положителна тенденция у младите хора, част от които вече са дали ясна заявка, че приемат българистиката като свое призвание. За това допринасят и летните школи, които се провеждат по програмата „Еразъм+“, както и различните практикуми, разискващи актуалните въпроси, свързани с преподаването на български език и литература. Други дейности, включени в програмата на Проекта – стартирането на магистратура, която да подпомогне методическата подготовка на специалисти, които да преподават в български училища в чужбина, подготвянето и издаването на сборник, насочен към читатели, които не познават езика, историята, религията, обредите и обичаите, кухнята на България, както и неговите преводни издания на няколко езика, сред които английски, поне един славянски и един романски – също са натоварени с очакванията да създадат траен изследователски интерес към българистиката.

Представените от тримата специалисти наблюдения, както и очертаването на следващите стъпки, необходими за ефикасното развитие и утвърждаване на българистиката в чужбина, приковаха вниманието и събудиха интереса на аудиторията. Това бе и предпоставка за последвалата любопитна дискусия, в която освен представителите на пловдивския екип (доц. д-р Димо Чешмеджиев, доц. д-р Борян Янев, доц. д-р Ани Кемалова, доц. д-р Елена Гетова, доц. д-р Фани Бойкова, доц. д-р Теофана Гайдарова, гл. ас. д-р Соня Александрова, гл. ас. д-р

Борислава Петкова и гл.ас. д-р Красимира Танева) участие взеха и гости от други институции в чужбина, като литературния историк проф. д-р Хюсеин Мевсим и проф. д-р Илияна Кръпова, преподавател в Университета „Ка’Фоскари“ във Венеция. Проф. Мевсим сподели впечатленията си от учебния процес в Анкарския университет, като не скри притеснението си, свързано със слабата активност на студентите по отношение на изучаването на български език, който често бива избиран прибързано. Русистиката изглежда по-привлекателна, тъй като студентите остават с впечатлението, че чрез нея биха могли да имат достъп до всички други славянски езици поради статута ѝ на „локомотив на славистиката“. По време на дискусиата доц. д-р Фани Бойкова изказа положителната си оценка за дейността на колеги и студенти в Университета в Комотини, посетен от нея по време на преподавателска мобилност по програмата „Еразъм“. Нейна бе задачата да представи накратко новата магистратура „Методика на обучението по БЕЛ в чуждоезикова среда“, която предстои да бъде открита.

Научната среща приключи с обещанието за все толкова отговорна и ползотворна работа между родните и чуждестранните институции, благодарение на която да се изпълнят всички етапи на Програмата. Същевременно дискусииите и раждащите се по време на тях идеи следва да намерят и по-нататъшна реализация отвъд заложеното в Проекта. Екипът на Пловдивския университет планира да осъществи още една подобна инициатива през следващата календарна година, за да посрещне други българисти, преподаващи отвъд границите на родината, като ще продължи да изпълнява и останалите задачи, предвидени по ННП „Българистика“.

ROUND TABLE „BULGARIAN STUDIES TODAY IN GREECE – ACADEMIC CENTRES, RESEARCH FIELDS, EDUCATIONAL PROGRAMMES“ WITHIN THE NATIONAL SCIENTIFIC PROGRAMME „DEVELOPMENT AND PROMOTION OF BULGARIAN STUDIES ABROAD“

✉ **Trayana Lateva, PhD Candidate**
ORCID iD: 0000-0001-8194-1408
Plovdiv University “Paisii Hilendarski”
24, Tsar Asen St.
Plovdiv, Bulgaria
E-mail: tlateva@uni-plovdiv.bg